

МИСЕЧКО Ольга Валеріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького; вул. Шевченка, 46, м. Хмельницький, 29001, Україна; тел.: +38 0382 704231; e-mail: nadpsu@pvu.gov.ua ; ORCID ID: 0000-0003-4667-6252

ЩЕГОЛЄВА Тетяна Леонідівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської мови Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького; вул. Шевченка, 46, м. Хмельницький, 29001, Україна; тел.: +38 0382 704231; e-mail: nadpsu@pvu.gov.ua ; ORCID ID: 0000-0002-3892-5426

ТЕКСТИ ЕКО-ДИСКУРСУ: СИНТАКСИЧНИЙ ПАРАМЕТР (на матеріалі англомовних нормативних документів Індії)

Анотація. Статтю виконано в руслі еколінгвістики — новітнього розділу мовознавства, який виник у зв'язку з набуттям актуальності питань охорони довкілля. Виходячи з необхідності всебічної параметризації еко-дискурсу, автори окреслюють *мету* статті як визначення синтаксичних характеристик індійських англомовних текстів екологічної спрямованості. *Матеріалом* для аналізу слугують нормативні документи Міністерства охорони довкілля Індії. *Предметом* вивчення стала синтаксична організація обраних текстів. *Актуальність* запропонованого дослідження визначається значною роллю, яку відіграє еко-дискурс у вихованні еко-грамотності населення Республіки Індії, й увиразнюється необхідністю всебічного вивчення обраного фактичного матеріалу, який і досі залишається поза увагою лінгвістів. Провідним *методологічним* принципом дослідження є антропоцентризм, що розглядає людину як центр світобудови. *Результати* дослідження свідчать про високочастотне вживання простих речень; змішані структурні типи посідають останнє за рейтингом частотності місце. Доведено стилістичну неоднорідність текстів з екологічних проблем, яка реалізується за допомогою певних мовних засобів, включаючи синтаксичний рівень. *Висновки* вказують, що еко-дискурс становить собою конгломерат різноманітних за стилем та структурно-семантичною організацією текстів, «занурених у життя», вивчення яких не повинно обмежуватися лише описом спеціальних термінів. *Перспективу* подальших наукових пошуків автори вбачають у всебічній інвентаризації фахових текстів з екології, їх типологізації за функціями, інформативністю, структурними характеристиками тощо.

Ключові слова: еколінгвістика, екологічний дискурс, синтаксис тексту, речення, нормативно-правовий документ, англійська мова Індії.

Постановка проблеми. Еколінгвістика як розділ мовознавства зароджується наприкінці ХХ ст. у зв'язку з набуттям актуальності питань охорони довкілля, збалансованого ставлення до природи та її ресурсів, збереження різноманіття фауни і флори для прийдешніх генерацій. До проблемного кола еколінгвістики входять, з одного боку, дослідження впливу середовища (соціально-економічного, політичного, культурного тощо) на стан мовної системи та її окремих підсистем, вивчення динаміки мовної ситуації в окремих державах і в світі в цілому, а з іншого, — аналіз фахових текстів з екологічної проблематики, дослідження еко-дискурсу і виокремлених еко-концептів.

На необхідності вивчення мови сфери охорони навколишнього середовища наголошують вітчизняні [напр., 7; 11] і зарубіжні вчені [напр., 1; 5; 19]. Наразі досліджується становлення екологічної термінології, лексичні інновації і тематичні групи екологічних термінів в українській [13], англійській [6; 9], німецькій [2; 12], французькій [1; 5], російській [1; 5; 12] мовах, з'являються роботи з вивчення екологічного дискурсу і проблем адекватності перекладу спеціальної лексики [12; 16; 17; 18]. Проте досить широке коло питань залишається невизначеними. Це стосується як проблемних завдань, так і матеріалу дослідження.

Екологія (загальна, або глобальна) як міждисциплінарна наука об'єднує велику кількість наукових напрямів із специфічним понятійним апаратом і методами дослідження, на основі яких утворюється єдина терміносистема. Гетерогенність концептуально-методологічної бази екології породжує неоднорідність фахових текстів, яка до того ж детермінована комунікативно-функціональним навантаженням останніх. Актуальності наразі набуває жанрова типологізація і структурна параметризація текстів екологічного дискурсу.

Постановка завдань дослідження. *Матеріалом* для аналізу в цій статті стали нормативні документи Міністерства охорони довкілля Республіки Індії. Вибір текстів обумовлюється відсутністю всебічного комплексного аналізу природоохоронної політики зазначеної країни. Дотепер увагу лінгвістів привертала екологічні тексти західноєвропейських країн, оскільки існує думка, що «забезпечення сталого розвитку належить до числа пріоритетних та глобальних проблем у внутрішній і зовнішній політиці *розвинутих* країн» (курсив наш) [4, Вступ]. Проте ми не можемо цілком погодитися у тому, що охорона довкілля є пріоритетною проблемою політики лише розвинутих країн.

Глобальність екологічної кризи спонукає до дій кожного жителя планети, незалежно від того, у якій країні — розвинутій чи ні — він живе.

Мета статті — дослідити синтаксичну організацію текстів урядових розпоряджень, пов'язаних з упорядкуванням норм природокористування в Індії. Для досягнення мети окреслюємо низку завдань, серед яких такі: визначення специфіки текстів екологічного змісту, виокремлення основних характеристик досліджуваних текстів на синтаксичному рівні. Актуальність запропонованого дослідження визначається значною роллю, яку відіграє еко-дискурс у вихованні еко-грамотності населення Республіки Індії, й увиразнюється необхідністю всебічного вивчення обраного фактичного матеріалу, який й досі залишається поза увагою лінгвістів. Провідним методологічним принципом дослідження є антропоцентризм, що розглядає людину як центр світобудови. Теоретико-методологічну базу роботи становлять праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені висвітленню системного характеру мови (В. фон Гумбольдт, Ф. де Соссюр, О. О. Селіванова), а також виконаних в руслі функціональної граматики (О. О. Потєбня, Н. Д. Арутюнова, І. Р. Буніятова, А. П. Загнітко, Г. О. Золотова, Ш. Баллі), прагмалінгвістики (А. П. Мартинюк, І. Є. Фролова, І. С. Шевченко) та прагмастилістики (І. В. Арнольд, В. А. Кухаренко, Л. С. Піхтовнікова). Дібраний емпіричний матеріал піддано лінгвістичному аналізу із застосуванням спеціальних методів дослідження, які сприяли досягненню окресленої мети роботи. Серед них зазначимо метод структурно-семантичного аналізу, функціональний метод, дискурсивний метод, дистрибутивний аналіз, описовий і метод кількісного аналізу.

Виклад основного матеріалу. У сучасній лінгвістиці під стилем як парадигматичною ознакою мовленнєвої системи традиційно розуміють ситуативно-зумовлений стереотипний спосіб здійснення вербальної комунікації як цілеспрямованої діяльності на підставі суспільно-усвідомленого вибору мовних засобів і принципів їх інтеграції в мовленні. Загальноприйнятим є виділення п'яти стилів: науковий, офіційно-діловий, газетно-публіцистичний, художній і розмовний, кожний з яких має специфічні риси, детерміновані сферою комунікації та функціями мови. Так, основна функція мови у науковому стилі — інформативна, для художнього стилю важлива естетична і функція впливу; розмовний стиль має лише усну форму, тоді як публіцистичний стиль може бути представлений як усно, так і в письмовій формі. Межі між стилями не завжди чіткі: наприклад, науковий, офіційно-діловий і публіцистичний стилі використовуються для передачі складних повідомлень (як правило, писемних) і функціонують у сфері офіційного спілкування.

Проектування стилів у різні сфери спілкування («занурення тестів у життя») породило розуміння останньої як сукупності дискурсів. Відповідно, тексти природоохоронної тематики, актуалізовані у певних соціопрагматичних умовах, становлять основу екологічного дискурсу, або еко-дискурсу. Виокремленню екологічного дискурсу сприяли актуальність екологічної тематики; зростання уваги, що приділяється проблемам довкілля на всіх рівнях суспільства; формування природоохоронної сфери як середовища людської діяльності; постійне поповнення екологічного глосарію; виникнення особливих екологічних аксіологічних одиниць; наявність окремих моделей адресантно-адресатної конфігурації, що зумовлюють використання певних комунікативних стратегій в конкретних комунікативних ситуаціях; політична та екологічна коректність, які виступають організуючими принципами екологічного дискурсу тощо [15, с. 6]. Тематичними домінантами екологічного дискурсу стали «забруднення середовища» і «охорона середовища» (відповідно *environment pollution* та *environment protection*).

Відсутність єдиного визначення еко-дискурсу зумовлюється різноманіттям підходів до його дослідження, що уможливило трактування екологічного дискурсу у широкому і вузькому розумінні. На думку М. Стечак, екологічний дискурс у широкому розумінні представляє собою 1) сукупність текстів, в яких відкрито — через засоби масової інформації — окреслюються відносини між людиною і навколишнім середовищем; або 2) вплив людської діяльності на довкілля та наслідки цього впливу на саму людину. Інтерпретація екологічного дискурсу у вузькому розумінні дозволяє визначити його як специфічний тип дискурсу, відмінний від інших форм комунікативної поведінки та з обмеженою сферою вживання [19, с. 3–4]. Подібне двоїсте розуміння еко-дискурсу зумовлено тим, що він формується як на рівні діяльності природоохоронних організацій (державних та/або громадських), так і в діяльності кожної людини в аспекті її соціальної поведінки як споживача природних ресурсів.

Екологізація практично всіх сфер людської діяльності становить підґрунтя функціонально-стильової диференціації текстів екологічної тематики. Зокрема, можливо виокремити такі різновиди екологічного дискурсу, як: 1) науковий дискурс — ядро екологічного дискурсу, куди належать тексти науковців і фахівців-екологів; 2) медійний, в межах якого досліджуються тексти, які створені журналістами і розповсюджуються засобами преси, телебачення, радіо, Інтернету; 3) релігійно-повідницький дискурс та 4) художній дискурс, представлений літературними творами [8]. Подальша типологізація текстів екологічної тематики уможливило виокремлення наступних жанрів [10]: наукові доповіді, статті, монографії, дисертації (науковий дискурс); газетна стаття, коментар, інтерв'ю, огляд, репортаж та под. (мас-медійний дискурс); законодавчі акти, закони, нормативні документи, міжнародні угоди тощо (офіційно-діловий, або юридичний дискурс); оповідання, віршований твір,

п'еса та ін. (художній дискурс). З появою Інтернету виникають можливості обговорення нагальних питань на форумах, блогах, веб-сайтах тощо.

Тексти нормативних документів (актів, законів, розпоряджень) Міністерства охорони довкілля Індії, що стали матеріалом для нашого дослідження, відносяться до офіційно-ділового стилю. Цей стиль обслуговує офіційні стосунки різних рівнів: між державою і населенням (закони, нормативні документи), між певними державами (договір, комюніке, угода), між організаціями, установами, підприємствами (договір, угода) тощо. Офіційно-діловий стиль можна умовно поділити на два різновиди: офіційно-документний (мова законів і дипломатії, реалізована у міжнародних договорах, законах, цивільних актах тощо) і діловий (канцелярський, як то: заява, автобіографія, довідка, службова переписка, звіт тощо). Домінантою офіційно-ділового стилю є висока точність, строга тональність, стандартність вираження, об'єктивність, стилістична однорідність. Тут не є допустимими емоційність, суб'єктивна оцінка, розмовність. Наведені риси наближують офіційно-діловий стиль до наукового.

Проведений аналіз засвідчує, що характерними для обраних текстів мовними засобами на лексичному рівні виступають: вживання загальнолітературних засобів із контекстуально спеціальним значенням (*the Monitoring Committee; State Pollution Control Board; Non-Governmental Organizations; the Eco-sensitive Zone*); назви організацій, посад (*the Secretary; Regional Officer; Ministry of Environment and Forests; Deputy Conservator of Forests (Territorial); senior Town Planner*); використання скорочень і аббревіації (*S. O. 1393 (E); viz. ; [F. No. 30/1/2008-ESZ]; Dr. G. V. Subrahmanyam, Scientist 'G'*); вживання стандартних форм викладення документу (штампів) (*Under the provisions of sub-section (3) of section 3; hereby; whereas; hereinafter called as*), а також числівників на позначення дат, номерів розпоряджень тощо (*by the provisions of the Wildlife (Protection) Act, 1972 (53 of 1972). <...> dated the 14th September 2007*). Власні назви представлені топонімами (назви населених пунктів), гідронімами (назви водоймищ) і, рідше, антропонімами (імена людей). Останні можуть зустрічатися лише у кінці документів, де зазначається автор проекту або адреса, куди можна звертатися за додатковими роз'ясненнями або з пропозиціями.

На морфологічному (частиномовному) рівні домінують іменники з абстрактним значенням, наприклад: *The Zonal Master Plan shall be prepared with due involvement of all concerned State Departments, such as Environment, Forest, Urban Development, Tourism, Municipal and Revenue Department and the Haryana State Pollution Control Board for integrating environmental and ecological considerations into it and shall provide for restoration of denuded areas, conservation of existing water bodies, management of catchment areas, watershed management, groundwater management, soil and moisture conservation, needs of local community and such other aspects of the ecology and environment that need attention* [20, 03.06.2009]. Високочастотним є вживання модальних дієслів (особливо *shall*) для вираження облігаторності дії. Характерною ознакою досліджуваних текстів є використання форм пасивного стану дієслів, а серед видо-часових форм домінує *Present Simple*.

Коротко окресливши основні лексичні і морфологічні риси проаналізованого фактичного матеріалу, звернемося до синтаксичного рівня організації обраних текстів, дослідження якого становить основну мету нашої розвідки.

Загальноприйнятою є класифікація речень за ознакою кількості предикативних центрів у них: прості (наявний лише один предикативний центр) і складні (наявні не менше двох предикативних центрів). До простих речень також належать так звані структурно-непредикатні речення, тобто нечленовані, у структурі яких немає суб'єктно-предикатного ланцюжка. До такої групи речень відносять вигуки, звертання, привітання, модальні оцінки тощо. Відразу зазначимо, що ми не досліджуємо таких речень у роботі.

Аналіз текстів нормативних документів про охорону довкілля свідчить про високочастотне вживання простих речень (55,4 % обраного текстового масиву). Наступним за частотністю (20,2 %) виявилися складносурядні речення із сурядним типом зв'язку (репрезентованого, як правило, сполучником *and*), проте як на складнопідрядні речення припадає 15,1 %. Змішані типи посідають останнє за рейтингом частотності місце (див. Рис. 1).

Наведемо відповідні приклади:

1. *All activities in the Kalesar National Park are being governed by the provisions of the Wildlife (Protection) Act, 1972 (53 of 1972)*. [20, 03.06.2009] — просте речення;

2. *The said Eco-sensitive Zone covers an area of 214.73 sq. kms. and a 200mts. buffer zone and it shall consist of the area of the Matheran Municipal Council and its environs* [20, 04.02.2003] — складносурядне речення;

3. *The Zonal Master Plan shall demarcate all the existing village settlements, types and kinds of forests, agricultural areas, fertile lands, green areas, horticultural areas, orchards, lakes and other water bodies and change of land use from green uses such as orchards, horticulture areas, agriculture parks and others like places to non green uses shall be permitted in the Zonal Master Plan, except that strictly limited conversion of agricultural lands may be permitted to meet the residential needs of the existing local residents together with natural growth of the existing local populations, without the prior approval of the State Government*. [20, 03.06.2009] — складнопідрядне речення;

4. Pending the preparation of the Zonal Master Plan for Eco-sensitive Zone and approval thereof by the Central Government in the Ministry of Environment and Forests, all new constructions shall be allowed only after the proposals are scrutinized and approved by the Monitoring Committee as referred to in paragraph 4 and there shall be no consequential reduction in Forest, Green and Agricultural area. [20, 03.06.2009] — складне речення змішаного типу.

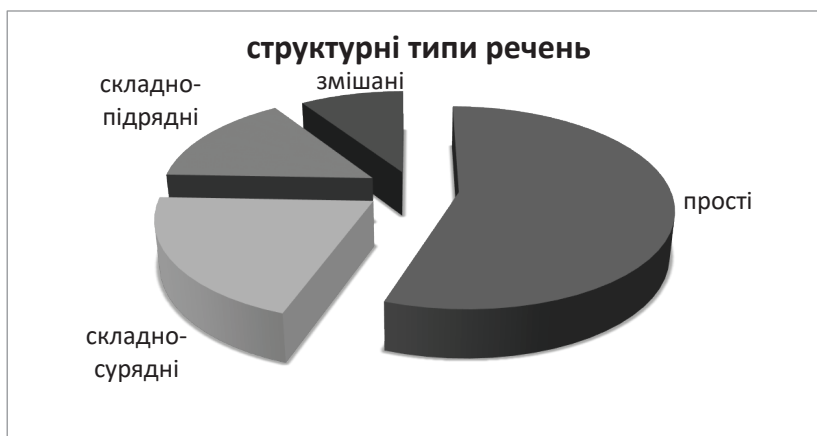

Рис. 1. Структурні типи речень нормативних документів Міністерства охорони довкілля Індії

Прості речення вживаються, як правило, в коментарі або поясненні, напр.:

These rules may be called the Environment (Protection) Rules, 1986. They shall come into force on the date of their publication in the Official Gazette [20, EPR, 1986: 1]; а також для визначень (дефініцій) окремих понять, як-от: «Government Analyst» means a person appointed or recognized as such under section 13 [20, EPR, 1986: 1].

Крім того, прості речення зустрічаємо при наданні рекомендацій: *For the purpose of protecting and improving the quality of the environment and preventing and abating environmental pollution, the standards for emission or discharge of environmental pollutants from the industries, operations or processes shall be as specified in 2 [Schedule I to IV] [20, EPR, 1986: 2].*

Слід зазначити, що на рівні глибокого синтаксису деякі прості речення (тобто ті, що мають один граматичний центр у вигляді підмета і присудка) являють собою «згорнуті» за фрактальним принципом конструкції. Розглянемо таке речення: *The State Board shall while enforcing the standards specified in Schedule VI follow the guidelines specified in Annexure I and II in that Schedule [20, EPR, 1986: 3].* У цьому реченні предикативний центр утворюється підметом (*The State Board*) і складним модальним присудком (*shall follow*), проте дієслівні форми *enforcing* та *specified*, які разом із залежними словами функціонують тут як обставина часу та означення, можуть бути «розгорнуті», у відповідні підрядні речення (*while it is enforcing..., which are specified...*). Таке конденсування форми при збереженні змісту сприяє скороченню загальної довжини відповідних документів і відповідає фрактальному принципу світоустрою [3].

Як бачимо, прості за структурою речення виявляються згустками великого об'єму інформації. В цих реченнях часто вживаються однорідні члени, поєднані сполучниковим зв'язком, що сприяє збільшенню загальної довжини речення, наприклад: *The Central Government or the officer empowered shall serve on the occupier or his agent or person in charge of the place a notice then and there in Form I of his intention to have the sample analyzed [20, EPR, 1986: 7].* А також: *The said Eco-sensitive Zone is the area upto five kilometers from the boundary of the protected area of Kalesar Wildlife Sanctuary situated in the Yamunanagar District of Haryana between 300 16E 00F to 300 28E 00F North latitude and between 770 20E 00F to 770 37E 00F East longitude [20, 03.06.2009],* де, крім сполучника, однорідні члени пов'язані між собою за допомогою прийменників.

Складні речення виявляють розмаїття структурних моделей, що може скласти предмет подальшого дослідження.

Висновки. Наші спостереження дають змогу стверджувати, що еко-дискурс становить собою конгломерат різномірних за стилем та структурно-семантичною організацією текстів, «занурених у життя», вивчення яких не повинно обмежуватися лише описом спеціальних термінів. Проведений синтаксичний аналіз текстів нормативних документів свідчить, що найчастотнішими є прості речення (які сприяють кращому розумінню тексту різними верствами населення), тоді як речення змішаної структури є найменш уживаними. Перспективу подальших наукових пошуків вбачаємо у всебічній інвентаризації фахових текстів з екології, їх типологізації за функціями, інформативністю, структурними характеристиками тощо. Розширення «географії» матеріалу для аналізу сприятиме формуванню цілісної еко-картини нашої планети.

Література

1. Авдонина М. Ю., Жабо Н. И., Терехова С. И. и др. Терминосистемы экологического дискурса в английском, французском и русском языках : полипарадигмальный подход к исследованию, переводу и обучению : монография. М. : РУДН, 2016. 204 с.
2. Боднар О. М. Терміни композити в німецькій термінології екології // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). Луцьк , 2010. № 9. С. 339–343.
3. Домброван Т. И. Фрактальный принцип организации языковой мегасистемы // Новая филология : сб. науч. праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. № 54. С. 161–165.
4. Дорогунцов С. И., Коценко К. Ф., Хвесик М. А. та ін. Екологія : підручник. КНЕУ, 2005. 371 с.
5. Жабо Н. И. Системы экологических терминов русского и французского языков : типология, семантика и функции : монография. М. : РУДН, 2015. 124 с.
6. Зацний Ю. А., Балюта Е. Г. Екологічні проблеми сьогодення й інноваційні процеси // Вісник Сумського держ. ун-ту. Суми, 2003. № 4 (50). С. 79–82.
7. Зацний Ю. А., Єнікеєва С. М., Кліменко О. Л. Основи неології та проблеми перекладу неологізмів : навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 350 с.
8. Иванова Е. В. Метафорическая концептуализация природных катастроф в экологическом дискурсе : на материале медийных текстов : дис. ... канд. филол. наук. Челябинск, 2007. 219 с.
9. Івацішин О. М. Англійські термінологічні словосполучення у текстах з проблем техногенного впливу на довкілля : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2007. 263 с.
10. Калёнова О. Г., Дубровская Т. В. К проблеме определения экологического дискурса и его жанров // Научный вестник Воронежского гос. архитектурно-строит. ун-та. Серия : Лингвистика и межкультурная коммуникация. Воронеж, 2015. Вып. 2 (16). С. 6–12.
11. Кияк Т. Р. Семантичні аспекти нормалізації термінологічних одиниць // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка. Житомир, 2008. № 38. С. 77–80.
12. Крючкова Н. Н. Лексико-семантические, словообразовательные и структурные особенности эко-терминов в русском и немецком языках : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Краснодар, 2006. 21 с.
13. Овсейчик С. В. Формування української екологічної термінології : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. К., 2006. 199 с.
14. Одум Ю. Экология. М. : Мир, 1986. Т. 1. 325 с.
15. Розмаріца І. О. Лінгвокогнітивні особливості комунікації у сфері екології (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / КНУ імені Тараса Шевченка. К., 2004. 15 с.
16. Руденко Н. С. Екологічна лексика як об'єкт перекладу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Херсон, 2011. 20 с.
17. Сологуб Л. В. Дискурсивні маркери англійських екологічних науково-дидактичних текстів // Безкоштовна електронна бібліотека. 2006. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/2256/1/06slvndt.pdf>
18. Avdonina M., Rudneva M., Valeeva N., Zhabo N. Training of the translation of new environmental terms in Russian, English and French (study-synthesis) in the professional vocabulary // Proceedings of the 8th annual International Conference on Education and New Learning Technologies : 4th, 5th and 6th of July, 2016. Barcelona Spain Publisher IATED, 2016. P. 8421–8427.
19. Steciag M. Environmental Discourse in Public Debate in Poland : Relativization, Exclusion and Acceptance // Language and Ecology. 2010/ Vol. 3. № 2. P. 1–16.
20. National Environment Policy. URL : [www://moef.gov.in/sites/default](http://moef.gov.in/sites/default)

References

1. Avdonina, M. Yu., Zhabo, N. I., Terekhova, S. I. & others (2016). *Terminosystems of environmental discourse in English, French and Russian: a polyparadigmatic approach to research, translation and training : monograph* [Terminosistemy ekologicheskogo diskursa v angliyskom, frantsuzskom i russkom yazykakh : poliparadigmal'nyy podkhod k issledovaniyu, perevodu i obucheniyu : monografiya], RUDN University Publishing, Moscow, 204 p.
2. Bodnar, O. M. (2010), «Composite terms in German ecological terminology», *Scientific herald of Volyn Lesia Ukrainka National University. Series : Philological Sciences (Linguistics)* [«Термины композиты в німецькій термінології екології», *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky. Seriya : Filolohichni nauky (movoznnavstvo)*], Volynskiy nats. un-t im. Lesi Ukrainky, Lutsk, No. 9, pp. 339–343.
3. Dombrovan, T. I. «Fractal principle of organization of language megasystem», *New philology : collection of scientific articles* [«Фрактальні принципи організації мовної мегасистеми», *Nova filologia : zb. nauk. prats*], Zaporozhe National University, Zaporizhzhia, 2012, pp. 161–165.
4. Doroguntsov, S. I., Kotsenko, K. F., Khvesyk, M. A. & others (2005), *Ecology : a text-book* [Ekologia : pidruchnyk], KNEU, Kyiv, 371 p.
5. Zhabo, N. I. (2015), *Systems of environmental terms in Russian and French : typology, semantics and functions : monograph* [Sistemy ekologicheskikh terminov russkogo i frantsuzskogo yazykov : tipologiya, semantika i funktsii : monografiya], RUDN University Publishing, Moscow, 124 p.
6. Zatsnyi, Yu. A., Balyuta, E. H. (2003), «Ecological problems of today and innovation processes», *Bulletin of the Sumy State University* [«Екологічні проблеми сьогодення у інноваційних процесах», *Visnyk Sumskoho derzh. un-tu*], Sumy State University, Sumy, No. 4 (50), pp. 79–82.
7. Zatsnyi, Yu. A., Yenikeieva, S. M., Klimenko, O. L. (2013), *Fundamentals of neology and the problems of translation of neologisms* [Osnovy neologii ta problemy perekladu neologizmiv], Zaporozhe National University. Zaporizhzhia, 350 p.
8. Ivanova, Ye. V. (2007), *Metaphoric conceptualization of nature catastrophes in the English eco-discourse : Thesis* [Metaforicheskaya kontseptualizatsiya prirodnykh katastrof v ekologicheskom diskurse : na materiale mediynykh tekstov : diss. ... kand. filol. nauk], Chelyabinsk, 219 p.

9. Ivashchyshyn, O. M. (2007), *English terminological combinations in texts on technogenic impact on the environment* [Anhliiski terminolohichni slovospoluchennia u tekstakh z problem tekhnogennoho vplyvu na dovkillia : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04], Lviv, 263 p.
10. Kalenova, O. G., Dubrovskaya, T. V. (2015), «To the problem of defining eco-discourse and its genres», *Scientific Bulletin of Voronezh State University* [«K probleme opredeleniya ekologicheskogo diskursa i yego zhanrov», *Nauchnyy vestnik Voronezhskogo gos. arkhitekturno-stroit. un-ta. Seriya: Lingvistika i mezhkulturnaya kommunikatsiya*], Voronezh State University Publ., Voronezh, vol. 2 (16), pp. 6–12.
11. Kyiak, T. R. (2008), «Semantic aspects of normalization of terminology», *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal* [«Semantychni aspekty normalizatsii terminolohichnykh odynyts», *Visnyk Zhytomyrskogo derzh. un-tu im. I. Franka*], Zhytomyr, vol. 38, pp. 77–80.
12. Kryuchkova, N. N. (2006), *Lexico-semantic, word-formation and structural peculiarities of eco-terms in Russian and German : Thesis* [Leksiko-semanticheskiye, slovoobrazovatelnyye i strukturnyye osobennosti eko-terminov v russkom i nemetskom yazykakh : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.19], Kuban State University, Krasnodar, 21 p.
13. Oseichuk, S. V. (2006), *Formation of Ukrainian eco-terminology : Thesis* [Formuvannia ukraïnskoi ekolohichnoi terminolohii : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01], Kyiv Taras Shevchenko National University, Kyiv, 199 p.
14. Odum, Yu. (1986), *Ecology*. [Ekologiya], Mir, Moscow, vol. 1, 325 p.
15. Rozmaritsa, I. O. (2004), *Linguocognitive peculiarities of communication in ecological sphere : Thesis* [Linhvokohnitivni osoblyvni komunikatsii u sferi ekolohii (na materiali suchasnoi anhliiskoi movy) : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04], Kyiv Taras Shevchenko National University, Kyiv, 15 p.
16. Rudenko, N. S. (2011), *Ecological lexis as the object of translation : Thesis* [Ekolohichna leksyka yak ob'ekt perekladu : avtoref. dys. ...kand. filol. nauk : 10.02.16], Kherson State University, Kherson, 20 p.
17. Solohub, L. V. (2006), «Discursive markers ecological scientific-didactic texts», *Free electronic library* [«Diskursyvni markery anhliiskyykh ekolohichnykh naukovydydaktychnykh tekstiv», *Bezkoshtovna elektronna biblioteka*], Access mode: <http://eprints.zu.edu.ua/2256/1/06slvndt.pdf>
18. Avdonina, M., Rudneva, M., Valeeva, N., Zhabo, N. (2016), «Training of the translation of new environmental terms in Russian, English and French (study-synthesis) in the professional vocabulary», *Proceedings of the 8th annual International Conference on Education and New Learning Technologies : 4th, 5th and 6th of July, 2016*, Spain Publisher IATED, pp. 8421–8427.
19. Steciag, M. (2010), «Environmental Discourse in Public Debate in Poland : Relativization, Exclusion and Acceptance», *Language and Ecology*, vol. 3, No. 2, pp. 1–16.
20. *National Environment Policy*, URL : www.moef.gov.in/sites/default

МИСЕЧКО Ольга Валерьевна,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры перевода Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого; ул. Шевченко, 46, г. Хмельницкий, 29001, Украина; тел.: +38 (0382) 704231; e-mail: nadpsu@pvu.gov.ua ; ORCID ID: 0000-0003-4667-6252

ЩЕГОЛЕВА Татьяна Леонидовна,

кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры английского языка Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого; ул. Шевченко, 46, г. Хмельницкий, 29001, Украина; тел.: +38 (0382) 704231; e-mail: nadpsu@pvu.gov.ua ; ORCID ID: 0000-0002-3892-5426

ТЕКСТЫ ЭКО-ДИСКУРСА: СИНТАКСИЧЕСКИЙ ПАРАМЕТР (на материале англоязычных нормативных документов Индии)

Аннотация. Статья выполнена в русле эколингвистики — новейшего раздела языкознания, возникшего в связи с возросшей актуальностью вопросов охраны окружающей среды. Исходя из необходимости всесторонней параметризации эко-дискурса, авторы ставят **целью** определить синтаксические характеристики индийских англоязычных текстов экологической тематики. **Материалом** для анализа служат нормативные документы Министерства экологии Индии. **Предметом** изучения стала синтаксическая организация отобранных текстов. **Актуальность** предложенного исследования определяется значительной ролью, которую играет эко-дискурс в воспитании эко-грамотности населения Республики Индии, а также обусловлена необходимостью всестороннего изучения фактического материала, который до сих пор остаётся без внимания лингвистов. Ведущим **методологическим** принципом исследования является антропоцентризм, рассматривающий человека как центр мироустройства. **Результаты** исследования свидетельствуют о высокочастотном употреблении простых предложений; структуры смешанного типа занимают последнее в рейтинге частотности место. Доказана стилистическая неоднородность текстов экологической проблематики, реализуемая при помощи ряда языковых средств, в том числе и на синтаксическом уровне. **Выводы** указывают, что эко-дискурс представляет собой конгломерат разнородных по стилю и структурно-семантической организации текстов, «погруженных в жизнь», изучение которых не должно ограничиваться описанием специальных терминов. **Перспективу** дальнейших научных исследований авторы усматривают во всесторонней инвентаризации профессиональных текстов по экологии, их типологизации по функциям, информативности, структурным характеристикам и т. д.

Ключевые слова: эколингвистика, экологический дискурс, синтаксис текста, предложение, нормативно-правовой документ, английский язык Индии.

Olha V. MYSECHKO,

PhD (Pedagogy), Associate Professor, The Translation Chair, Bohdan Khmelnytsky National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine; 46, Shevcheko str., Khmelnytsky, 29001, Ukraine; tel.: +38 (0382) 704231; e-mail: nadpsu@pvu.gov.ua ; ORCID ID: 0000-0003-4667-6252

Tetiana L. SHCHEGOLEVA,

PhD (Pedagogy), Senior Lecturer, The English Language Chair, Bohdan Khmelnytsky National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine; 46, Shevcheko str., Khmelnytsky, 29001, Ukraine; tel.: +38 (0382) 704231; e-mail: nadpsu@pvu.gov.ua ; ORCID ID: 0000-0002-3892-5426

ECO-DISOURSE TEXTS: A SYNTACTIC PARAMETER (based on the English-language official documents of India)

Summary. The problematic of the article lies within eco-linguistics as the newest branch of language study. Arguing for the comprehensive parameterization of eco-discourse, including the study of ecological terminology, lexical and phraseological innovations, etc., the authors outline the *purpose* of the article as to define the peculiarities of syntactic organization of professional texts on ecology. The corpus of factual *material* includes Notifications of the Ministry of Environment and Forests of India. The *object* of the investigation is the syntactical characteristics of ecological texts. The necessity of the proposed research is determined by a significant role of eco-discourse in eco-education of the population of India. The *findings* consist in identifying specific features of the syntactic organization of eco-discourse. Stylistic heterogeneity of eco-texts has been proved; such a diversity implies usage of certain language units on different language levels, including the syntactic one. The research has made it possible to draw the *conclusions* that eco-discourse is a conglomerate of stylistically and structurally various texts, 'deepened in life', whose study should not be reduced to description of terminology only. *Further research* is seen in comprehensive inventory of ecological texts and in their typological classification.

Key words: ecolinguistics, ecological discourse, text syntax, sentence, normative legal document, the English language of India.

Стаття отримано 2.11.2018 р.

<http://dx.doi.org/10.18524/2307-4558.2018.30.141903>

УДК 811.163.2'366.58

СЛАВКОВА Светлана

доктор по педагогика, доцент, катедра «Руски език и литература», Департамент за устен и писмен превод», Болонски университет — Кампус Форли; Corso della Repubblica 136, 47121 Forlì, Italia; тел.: +39 (349) 3747948; e-mail: svetlana.slavkova@unibo.it; ORCID ID: 0000-0001-5900-6616; SCOPUS ID: 56466016; РИНЦ Автор ID: 437711

КОЙ-ВЪПРОСИТЕ В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА РЕАЛИЗАЦИЯТА В ТЯХ НА ОБЩОФАКТИЧЕСКОТО ЗНАЧЕНИЕ НА НЕСВЪРШЕНИЯ ВИД

Анотация. *Целта* на настоящата статия е анализ на употребите на несвършения вид на глагола от гледна точка на общофактическото му значение. *Обект* на анализ са въпросите с местоимението *кой* в българския език. По-специално се разглеждат критериите за избор на видо-времева форма — презенс, перфект и аорист на глаголите от свършен и несвършен вид (съответно, СВ и НСВ), като се изследва влиянието на семантиката на конкретните глаголни времена върху проявата на значенията на НСВ, включително и на общофактическото и на неговите подвидове. Освен това, анализирайки избора на видо-времевите форми не трябва да се подценява въпросът за ролята на номинативните категории. *Резултатът* от анализа показва, че общофактическото значение се проявява на ниво изказване и че освен вида на глагола важна роля играят глаголното време, референтният статус и определеността на имената. Основният *извод* е, че несвършеният аорист в българския език изразява акционалната разновидност на общофактическото значение на терминативни несвършени глаголи с определен пряк обект. Неопределено пряко допълнение (с нулев член) също е възможно, ако извършването на действието, за което се пита, се предполага (или очаква) от говорещия. Несвършеният перфект на глаголите с определен пряк обект също може да изразява акционалния подвид на общофактическото значение като допуска емоционално критическо отношение към извършеното действие. И в двата случая глаголът НСВ може да бъде заменен със СВ. При все това, основните случаи на употреба на НСВ перфект се срещат при неактуални, нелокализиращи във времето ситуации, които отразяват минал опит на субекта, което на свой ред позволява те да бъдат квалифицирани като екзистенциален подтип на общофактическото значение. По тази причина прекият обект на глагола може да бъде изразен от нереферентни именни групи (с нулев член). Възможно е също така наличието на неопределеното наречие *някога*. В тези въпроси глаголът от НСВ не може да бъде заменен с глагол от СВ.

Ключови думи: вид на глагола, общофактическо значение, аорист, перфект.